

Penubuhan Jabatan/ Institusi Fatwa di Malaysia: **KEDAH, PERLIS dan PULAU PINANG**

Oleh: **Dr. Hj. Mohd. Kamel bin Mat Salleh**

Pensyarah Kanan Akademi Pengajian Islam Kontemporari. UITM Cawangan Negeri Sembilan

Kedah: Pentadbiran hal ehwal agama Islam Kedah terletak di bawah kuasa Sultan. Untuk melaksanakan operasi pentadbiran, Sultan melantik seorang Sheikh al-Islam sebagai pembantu dan penasihat. Jawatan ini kali pertamanya disandang oleh Muhammad Khayat seorang berbangsa Arab yang berkhidmat dari tahun 1901-1903, diikuti kemudiannya (kemudiannya diikuti?) oleh Syed Abdullah Dahlan (1904-1905) dan Haji Wan Sulaiman bin Wan Sidek (1905-1935). Apabila Haji Wan Sulaiman meninggal dunia, kerajaan negeri Kedah telah menubuhkan Majma' Sheikh al-Islam menggantikan jawatan Sheikh al-Islam. Institusi ini dianggotai oleh Kadi Besar Ketika itu, Sheikh Ahmad Wakas sebagai Pengerusi bersama dengan dua orang anggota lain. Pengerusi terakhir Sheikh al-Islam ialah Sheikh Abdul Rahman bin Abdul Latif.

Kewujudan dua institusi ini menjadi mata rantai kepada penubuhan Majlis Agama Islam Kedah. Fungsi utama Majlis adalah sebagai penasihat dan pembantu Sultan dalam tadbir urus hal ehwal agama Islam dan adat-istiadat Melayu di Kedah. Pada tahun 1962, Kerajaan Negeri Kedah telah meluluskan Undang-Undang Pentadbiran Agama Islam No. 9. Pada tahun yang sama, Jabatan Agama Islam Negeri Kedah ditubuhkan. Rentetan kronologi ini membawa kepada penubuhan Jawatankuasa Fatwa, maka bermulalah fungsi seorang mufti bersama jawatankuasanya yang sebelumnya dikenali sebagai Sheikh al-Islam.

Jawatankuasa bertanggungjawab mengeluarkan fatwa dan hukum agama yang diajukan oleh orang awam, mahupun atas inisiatif Mufti sendiri apabila melihat keperluan kepada penjelasan sesuatu hukum yang memberi manfaat kepada umat Islam.

Pada 7 Jun 1999, wakil dari Majlis Agama Islam Kedah (MAIK) diketuai oleh YB. Dato' Setiausaha Kerajaan Negeri Kedah, YAA Dato' Ketua Hakim Syarie Negeri Kedah, Tuan Setiausaha Jabatan Hal Ehwal Agama Islam Negeri Kedah dan Penolong Setiausaha Kerajaan (Cawangan Perkhidmatan) telah menghadap KDYMM Tuanku Sultan Kedah bertujuan mempersembahkan cadangan mesyuarat Majlis Agama Islam Kedah untuk melantik secara rasmi Sohibus Samahah Dato' Setia Jaya Dato' Paduka Syeikh Abdul Majid bin Mohd. Noor, bagi menjawat jawatan Mufti Negeri Kedah menggantikan jawatan Pengerusi Jawatankuasa Fatwa.

Bermula pada 1 Januari 2000 pentadbiran jabatan ini dipisahkan sepenuhnya daripada Jabatan Hal Ehwal Agama Islam Kedah namun masih merujuk kepada Undang-Undang Pentadbiran Agama Islam Nombor 9 Tahun 1962 sehingga pindaan dibuat pada 3 Ogos 2000 di mana jawatan Mufti Negeri Kedah diwartakan di dalam warta kerajaan dari perkataan Pengerusi Jawatankuasa Fatwa kepada Mufti. Pada 1 September 2000, gelaran Pengerusi Jawatankuasa Fatwa telah ditukar kepada Mufti. Ia telah digunakan pada tahun 2000 sehingga kini.

Bagi memantapkan lagi pentadbiran Jabatan Mufti Negeri Kedah, satu enakmen baru telah digubal khusus berkaitan bidang kuasa Jabatan Mufti dan hal-hal yang berkaitan dengannya. Pada 18 November 2007 Enakmen Mufti dan Fatwa (Kedah Darul Aman) 2008 telah diluluskan dalam Dewan Undangan Negeri Kedah Darul Aman setelah mendapat perkenan KDYMM Tuanku Sultan.

Dengan berkuatkuasa enakmen tersebut, pada 1 April 2008, pentadbiran institusi fatwa di Negeri Kedah diperkemas lagi dengan keanggotaan Jawatankuasa Fatwa yang terdiri daripada Mufti sebagai Pengerusi, Timbalan Mufti sebagai ahli, tiga orang anggota Majlis, dan tidak kurang daripada dua dan tidak lebih daripada enam orang lain, yang layak dan sesuai dilantik oleh KDYMM Tuanku Sultan atas nasihat Mufti serta seorang pegawai dari Jabatan Mufti sebagai Setiausaha.

Jawatan Mufti sekarang disandang oleh Sohibus Samahah Dato' Syeikh Fadzil bin Haji Awang. Beliau merupakan Mufti Negeri Kedah yang keempat mulai 20 Julai 2017.

Pulau Pinang: Sejarah asal pentadbiran Islam dilaksanakan oleh seorang kadi yang dilantik oleh penjajah Inggeris. Pemilihan kadi dilakukan oleh masyarakat setempat melihat kepada individu yang mempunyai tahap keilmuan yang tinggi, manakala Inggeris hanya mengeluarkan surat lantikan sahaja. Pada tahun 1915, Inggeris menubuhkan Lembaga Penasihat Islam (Muslim Advisory Board) yang dianggotai oleh orang-orang Arab, India Muslim dan orang Melayu yang berpengaruh dalam masyarakat. Ia ditubuhkan bagi membantu kerajaan dalam membuat keputusan yang berkait dengan hal ehwal Islam dalam negeri.

Pada 15 April 1959, Dewan Undangan Negeri Pulau Pinang telah meluluskan undang-undang penubuhan Majlis Agama Islam Pulau Pinang iaitu Undang-Undang Pentadbiran Agama Islam Pulau Pinang. Oleh kerana Pulau Pinang tidak mempunyai Sultan, maka ketua agama bagi negeri ini ialah Yang Di Pertuan Agong.

Mufti Pulau Pinang yang pertama ialah Tuan Haji Abdullah Fahim yang dilantik pada tahun 1959. Bagi membantu Mufti dalam menyelesaikan permasalahan hukum syarak yang dihadapi oleh masyarakat awam, sebuah Jawatankuasa Syariah telah ditubuhkan oleh Majlis Agama Islam Pulau Pinang yang dianggotai oleh Mufti sebagai Pengerusi, dua orang ahli Majlis dan tidak kurang dari dua orang ahli tetapi tidak lebih enam orang dan bukan anggota Majlis.

Pada 1 Januari 1997 Pejabat Mufti Negeri Pulau Pinang ditubuhkan dan kini dikenali sebagai Jabatan Mufti Negeri Pulau Pinang. Jawatan Mufti sekarang disandang oleh Y.Bhg. Sahibus Samahah Dato' Dr. Wan Salim bin Wan Mohd. Noor.

Perlis: Islam mula masuk ke Perlis dalam lingkungan tahun 1474. Pemerintahan Perlis banyak dipengaruhi oleh keturunan Syed yang datang dari wilayah Hadramaut di Tanah Arab. Dari sudut penjajahan, walaupun pernah ditakluk oleh kerajaan Siam dan Inggeris, penjajah tidak pernah campur tangan mengenai pentadbiran berkaitan hal ehwal Islam dan adat Melayu kerana kedua-dua kuasa ini ditadbir oleh Raja sebagai pemerintah.

Pada tahun 1920, Sultan Syed Putra menubuhkan Majlis Agama Islam Perlis. Manakala pada 12 Januari 1948, kerajaan Negeri telah menubuhkan Majlis Agama Islam dan Adat-Istiadat Melayu Perlis sebagai tadbir urus hal ehwal agama menggantikan Undang-Undang Mahkamah Syariah. Tugas utama Majlis adalah menasihati Raja dalam hal ehwal agama Islam dan adat Melayu. Bagi merealisasikan tugas tersebut, Majlis telah menubuhkan Jawatankuasa Syariah, Jawatankuasa Mahkamah Kadi dan Jawatankuasa Ulangbicara. Bahagian Mufti

ditubuhkan sebagai salah satu entiti dalam Majlis bermula dengan Penubuhannya pada 27 Februari 1964. Walau bagaimanapun, jawatan dan skop tugas seorang Mufti telah wujud lebih awal semasa pemerintahan Syed Alwi dan mufti pertama dalam sejarah negeri Perlis ialah Tuan Haji Muhammad Nor bin Haji Muhammad (1920-1941).

Pada peringkat awal pelantikan Mufti ketika zaman tersebut, tidak ada jawatankuasa yang dibentuk. Mufti sebagai penasihat Raja membantu baginda dalam menjawab persoalan berkait hukum syarak yang timbul dalam masyarakat. Namun dari semasa ke semasa, institusi ini semakin diperkemas terutama melalui penubuhan Jawatankuasa Syariah di bawah Undang-Undang Pentadbiran Agama Islam Perlis yang diluluskan pada tahun 1963.

Mufti negeri Perlis sekarang ialah Sahibus Samahah Prof. Madya Dato Arif Perkasa Dr. Mohd Asri bin Zainul Abidin.

Briged *Greet and Meet*

Oleh: **Suhaila Sharil**

Pensyarah Akademi Pengajian Islam Kontemporari.
UiTM Cawangan Negeri Sembilan

Pada 10 April 2021, Persatuan Briged Sukarelawan telah menganjurkan Program Briged Greet and Meet secara dalam talian pada jam 8.30 malam hingga 10.00 malam yang telah dihadiri oleh 98 orang pelajar. Majlis dimulakan dengan bacaan doa oleh Muhammad Jed Hakim bin Hasni dan seterusnya ucapan penasihat pertama iaitu Ustazah Suhaila Sharil. Antara amanat yang disampaikan adalah kepimpinan melalui teladan dan dalam membina objektif program, perlulah melihat segala keperluan, kemaslahatan pelajar serta memberi manfaat kepada seluruh ahli Persatuan Briged Sukarelawan dan masyarakat setempat. Selain itu, dalam fasa pembelajaran dan pengajaran dalam talian, program-program yang dilaksanakan juga adalah secara dalam talian. Justeru, perlulah lebih kreatif dan saling bantu-membantu untuk menjayakan program seterusnya menjadikan persatuan sebagai platform untuk mengasah bakat serta memberikan kemahiran kepimpinan kepada ahli di samping membantu masyarakat melalui apa jua usaha yang diperlukan. Penasihat juga mengucapkan syabas dan tahniah kepada jawatankuasa baru yang dilantik dan mengharapkan jawatankuasa tertinggi Persatuan Briged Sukarelawan dapat menyeimbangkan komitmen antara pembelajaran serta aktiviti berpersatuan. Setinggi penghargaan juga diucapkan kepada Jawatankuasa Persatuan Briged Sukarelawan 2020/2021 yang memberikan sumbangan dari sudut tenaga, masa dan buah fikiran untuk menerajui dan memberi galakan kepada ahli menjadi sukarelawan berjaya. Sesungguhnya kejayaan itu tidak akan datang tanpa usaha yang gigih dalam kalangan pelajar dan sokongan moral juga sangat penting dalam menghadapi pembelajaran dalam talian.

Selesai ucapan Penasihat, majlis menjemput Muhammad Nur Aiman Yahya untuk memberikan ucapan mewakili Jawatankuasa baru Persatuan Briged Sukarelawan seterusnya memperkenalkan majlis tertinggi jawatankuasa 2021/2022 yang telah dipilih dalam kalangan pelajar. Majlis diteruskan dengan pembentangan takwim semester bagi memudahkan semua ahli Persatuan Briged Sukarelawan untuk memilih dan

membantu program-program yang akan berlangsung pada tahun 2021. Melalui pembentukan takwim, aktiviti-aktiviti seperti E-poster, We Stand, We Do, M-Kuliyah, Tokoh Review dan banyak lagi aktiviti menarik dapat didedahkan kepada pelajar untuk mengasah bakat kepimpinan dan seterusnya memimpin organisasi melalui pengalaman dan latihan yang diberikan. Majlis menutup tirai dengan persembahan yang diadakan oleh mantan jawatankuasa Persatuan Briged Sukarelawan dan video montaj yang membuatkan pelajar-pelajar merindui suasana untuk pulang ke kampus. Semoga program Greet and Meet ini dapat menghidupkan ukhuwah dalam kalangan pelajar meskipun secara dalam talian.

